

ZJAZD STOWARZYSZENIA POLSKICH MUZYKÓW KOŚCIELNYCH
GODNOŚĆ I POSŁUGA ORGANISTY W KOŚCIELE
(Koszalin, 11-13 września 2007)

Miejszem tegorocznego zjazdu Stowarzyszenia Polskich Muzyków Kościelnych (dalej SPMK), które odbyło się w dniach 11-13 września 2007 r., było Centrum edukacyjno-formacyjne diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej w Koszalinie. Członkowie zrzeszenia debatowali głównie nad zagadnieniami związanymi z godnością i posługą organisty w Kościele. Spotkanie rozpoczęło się śpiewem hymnu *Veni Creator* oraz liturgią Nieszporów, którym przewodniczył Prezes SPMK,

ks. dr hab. Antoni Reginek. Uroczyste sprawowanie liturgii stanowiło ramy programu spotkań każdego dnia. I tak pierwszy dzień obrad rozpoczęła Jutrznia pod przewodnictwem ks. dra Eugeniusza Kaczora, gospodarza zjazdu, a zamknięta Eucharystia sprawowana w koszalińskiej katedrze, której przewodniczył biskup legnicki Stefan Cichy, przewodniczący Komisji Episkopatu Polski ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów. Ksiądz biskup od lat regularnie i czynnie uczestniczy w obradach muzyków kościelnych, interesując się tematyką muzyczną, która istotnie złączona jest z celebracjami liturgicznymi w Kościele.

Tematyka spotkań, jak już wspomniano, koncentrowała się wokół problematyki dotyczącej godności i szeroko rozumianej posługi organisty w Kościele. Temat organisty, jego zadań, funkcji, formacji, kształcenia i kompetencji od lat absorbuje uwagę muzyków kościelnych. Zarówno SPMK, jak i wiele ośrodków diecezjalnych organizowało w ostatnim czasie szereg konferencji, którym przyświecał jeden cel: docenienie pracy organisty – z jednej strony, z drugiej zaś – potrzeba podnoszenia jego kwalifikacji. W płaszczyźnie tej jest wciąż wiele do zrobienia.

Pierwszej sesji wykładowej i dyskusyjnej przewodniczył ks. prof. dr Andrzej Filaber z Warszawy. Wykład wprowadzający na temat: *Zadania organisty w dobie posoborowej* wygłosił ks. dr Piotr Wiśniewski z Płocka. Prelegent omówił najpierw główne zadania organisty w czasie liturgii. Następnie skupił uwagę na istotnych zadaniach organisty poza liturgią, do których należą przede wszystkim: przygotowanie muzyczne codziennej liturgii; nauczanie wiernych nowych pieśni; prowadzenie chóru, scholi i innych zespołów parafialnych; szkolenie kantorów i psalterzystów. Wiele uwagi ks. Wiśniewski poświęcił także kwestii formacji organisty. Mówiąc o jej konieczności zauważył, że powinna się ona dokonywać w trzech zasadniczych płaszczyznach: duchowej (wewnętrznej), liturgicznej oraz muzycznej (chodzi nade wszystko o podnoszenie kwalifikacji muzycznych organisty, by każdy wykonywany utwór wykazywał znamiona wielkiej sztuki).

Kolejny wykład, wprowadzający do dyskusji, którego temat brzmiał: *Status organisty w świetle regulaminu, na przykładzie archidiecezji poznańskiej*, przedstawił mgr Aleksander Radzewski. W swoim wystąpieniu prelegent skoncentrował się na ukazaniu relacji organista – proboszcz w oparciu o wydany przez metropolitę poznańskiego, ks. arcybiskupa Stanisława Gądeckiego, w 2005 r. status organisty. Rozporządzenie to reguluje między innymi kwestie prawne dotyczące pracy organisty (jak np. umowa o pracę), jego wykształcenie, obowiązki i uprawnienia.

Następny referat, nt.: *Kwalifikacje, kategorie organistów, na przykładzie różnych ośrodków diecezjalnych*, przedstawił ks. dr Grzegorz Poźniak z Opola. Autor wystąpienia zapoznał słuchaczy ze statusami organisty we wszystkich diecezjach w Polsce, skupiając szczególną uwagę na kategoriach organistów. Przywołał regulaminy z dziesięciu diecezji i wykazał, jak ta kwestia rozwiązana jest w danych ośrodkach. Przedstawia się ona oczywiście różnie. Można jednak przyjąć, że istnieją trzy zasadnicze kategorie organistów: A. organiści z wyższym wykształceniem muzycznym; B. organiści posiadający średnie wykształcenie muzyczne (na poziomie średniej szkoły muzycznej); C. organiści z podstawowym wykształceniem muzycznym. Ks. Poźniak zwrócił uwagę, że posiadane kwalifikacje powinny decydować o kategorii organisty. Tymczasem – zdaniem prelegenta – często bywa odwrotnie: mnoży się kategorie, ustala się je i dostosowuje do poziomu organistów, a tak być nie powinno.

Ostatnim wykładem sesji było wystąpienie ks. dra Andrzeja Nowickiego z Torunia, który przedstawił kwestie zatrudnienia organisty w świetle obowiązującego w Polsce prawa. Autor podkreślił m.in., że Kodeks pracy nakazuje podpisanie z organistą umowy o pracę. Szeroko omówił rodzaje umów o pracę, warunki jej rozwiązania, prawa organisty oraz obowiązki zarówno pracownika, jak i pracodawcy. Temat ten okazał się doskonałym dopełnieniem poruszanych tego dnia problemów.

W dyskusji zauważyć można było zatroskanie o właściwe pełnienie posługi organisty, który powinien być liderem i animatorem życia muzycznego w parafii. Podkreślano, że zadania podejmowane przez organistę wymagają od niego ciągłego podnoszenia kwalifikacji oraz należytego

przygotowania zarówno w płaszczyźnie muzycznej i liturgicznej, jak i duchowej. W wypowiedziach pojawiły się postulaty ustalenia właściwego czasu pracy organistów, uwzględniającego także czas przygotowania się do gry oraz podnoszenia swoich umiejętności. Członkowie SPMK wyrazili nadzieję, że zostaną wypracowane pewne kryteria, które staną się podstawą ustalenia jasnego podziału na kategorie organistów, w zależności od wykształcenia, stażu pracy itp. Pozostaje otwartym pytanie, czy jest możliwe wypracowanie takiego modelu dla całego Kościoła w Polsce oraz czy zostanie on przez wszystkich przyjęty.

Z satysfakcją przyjęto wypowiedź ks. dra G. Poźniaka, który mówił o przygotowywanym projekcie minimum programowego dla szkół organistowskich, działających w poszczególnych diecezjach. Głównym jego celem jest wyrównanie poziomu kształcenia przyszłych organistów w całej Polsce. Ks. Poźniak wyraził nadzieję, że zostanie on zatwierdzony przez nasz Episkopat. Zwrócono także uwagę, że istnieje potrzeba wypracowania dokumentu regulującego status organisty, który obowiązywałby w całym polskim Kościele. W podsumowaniu dyskusji, ks. prof. dr A. Filaber wskazał m.in. na potrzebę kontroli zatrudnienia organistów. Mogłaby się ona dokonywać w czasie wizytacji biskupich.

Po południu uczestnicy zjazdu odwiedzili Sanktuarium Matki Bożej Trzykroć Przedziwnej na koszańskiej Górze Chełmskiej. Jest ono nazywane Sanktuarium Przymierza i stanowi duchowe centrum Ruchu Szentszackiego w diecezji koszańsko-kołobrzesckiej. Miejsce to nawiedził 1 czerwca 1991 r. Sługa Boży Jan Paweł II, dokonując jednocześnie poświęcenia Sanktuarium.

Drugi dzień zjazdu zakończył recital organowy w katedrze koszańskiej, który odbył się po Mszy św. koncelebrowanej, pod przewodnictwem ks. bpa S. Cichego. Wykonawcą koncertu był Bogdan Narloch, kierownik Zakładu Praktyki Instrumentalnej w Katedrze Sztuki Muzycznej Pomorskiej Akademii Pedagogicznej w Słupsku. Artysta na co dzień pełni również funkcję organisty w parafii św. Krzyża w Koszalinie. Na program koncertu złożyły się następujące utwory: *Toccata i fuga c-moll op. 62* Carla Adolfa Lorenza (1837-1923); *Capriccio aus op. 36* Mieczysława Surzyńskiego; *Fuga – Bolero* Mariana Sawy (1937-2005) oraz *Toccata na temat „Lobe dem Herren”* Britty Leutert-Falch.

Trzeci dzień zjazdu rozpoczęła Msza św., koncelebrowana w kaplicy Ośrodka, pod przewodnictwem ks. bpa Edwarda Dajczka, ordynariusza diecezji koszańsko-kołobrzesckiej. Podczas liturgii wykonywane były utwory nieżyjących już członków SPMK, śp. ks. Kazimierza Pasionka i śp. ks. Romualda Raka. Obaj kompozytorzy to znani twórcy w zakresie polskiej muzyki kościelnej. Ich działalność i zasługi dla rozwoju i propagowania muzyki liturgicznej są ogromne.

Po Mszy św. odbyła się dyskusja panelowa nt. *Współpracy duchownego i organisty – wzajemne oczekiwania*. Wprowadzeniem do dyskusji były wystąpienia mgr Marioli Brzoska (Gliwice), Józefa Chudalli (Opole) oraz ks. Piotra Klemensa (Zabrze). Uczestnicy panelu zaprezentowali swoje osobiste doświadczenia w relacjach duchowny – organista. W dyskusji podkreślano m.in., że warunkiem dobrej relacji między duchownymi a organistami jest przede wszystkim: wzajemny szacunek i zaufanie, gotowość współpracy w płaszczyźnie rozwoju muzycznego parafii oraz wspólna troska o piękno każdej liturgii.

W podsumowaniu dyskusji podjęto próbę wyartykułowania zasadniczych wniosków. Jednym z głosów był postulat o konieczności podejmowania właściwej i stałej formacji oraz edukacji organistów. To oni, jako liderzy w dziedzinie muzyki liturgicznej, odpowiadają za należyty poziom śpiewu wiernych w czasie nabożeństw. Przestrzeń tę należy traktować jako istotny element formacji religijnej wszystkich uczestników liturgii. Przy właściwej współpracy z duszpasterzami i trosce o piękno liturgii, nie trzeba będzie długo czekać na efekty w postaci poprawy poziomu wykonywanej muzyki w naszych kościołach. A to z kolei może przynieść szansę pełniejszego przeżywania liturgii przez wszystkich jej uczestników. Ksiądz biskup Stefan Cichy wyraził nadzieję, że wypracowane przez członków SPMK projekty zostaną zaaprobowane przez Konferencję Episkopatu i wprowadzone w życie w Kościele polskim.

Wszystkie materiały przygotowane i prezentowane w czasie tegorocznego zjazdu zostaną wydane w najbliższym numerze *Biuletynu SMPK*. Na koniec zaproponowano, aby kolejne spotkanie Stowarzyszenia Polskich Muzyków Kościelnych było poświęcone kształceniu duchownych w dziedzinie muzyki liturgicznej oraz ich formacji seminaryjnej. Przed zamknięciem obrad, Prezes Stowarzyszenia – ks. dr hab. Antoni Reginek – przedstawił zebranych nowych członków SPMK. Podziękował prelegentom za przygotowanie wystąpień, gospodarzom za trud zorganizowania zjazdu, a wszystkim uczestnikom za udział w tegorocznych obradach.

Należy wyrazić nadzieję, że działalność Stowarzyszenia Polskich Muzyków Kościelnych przyczyni się do podniesienia poziomu muzyki kościelnej, który od dawna jest oczekiwany w naszych świątyniach. Członkowie zrzeszenia na co dzień bardzo dynamicznie działają w swoich środowiskach. Większość z nich to znakomici artyści – organiści, pedagodzy w szkołach muzycznych i nauczyciele akademicy oraz duchowni – muzycy doskonale rozumiejący troskę o piękno i wysoki poziom muzyki i śpiewu w kościołach oraz ich znaczenie w czasie celebracji każdej liturgii.

Ks. Krzysztof Niegowski SDB
UKSW Warszawa